

ANNA PIIROINEN

JOAN

j

a

MINÄ

WSOY

ANNA PIIROINEN

JOAN

ja

MINÄ

Werner Söderström Osakeyhtiö
Helsinki

Teoksen kirjoittamista ovat tukeneet WSOY:n kirjallisuussäätiö ja
Hangan kaupungin kulttuuritoimi.

© TEKIJÄT JA WSOY 2026

Kuvat Joan Ganny, paitsi kuvat sivuilla 97 ja 133 Jim McCrary
Werner Söderström Osakeyhtiö
Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

ISBN 978-951-0-52270-7

Ensimmäinen painos

Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut: tuotevastuu@wsoy.fi

Omistettu sille, joka pitää minua iltaisin kädestä.

The free soul is rare, but you know it when you see it...
basically because you feel good, very good,
when you are near or with them.

CHARLES BUKOWSKI

Each friend represents a world in us,
a world possibly not born until they arrive,
and it is only by this meeting that a new world is born.

ANAÏS NIN

Prologi

HANKO, ELOKUU 2025

LOUNAS TAKAPIHALLA vaahteran varjossa. Hapuilemme olkihattuja suojaksemme matalalta paistavalta elokuun auringolta. Uimapuvut ovat jo ajat sitten kuivuneet peltikatolle johtavien ruostuneiden tikapuiden puolilla.

Amsterdmissa, jossa Joan asuu, on elokuussa tukalaa. Hangossa, missä minä asun, hän pääsee kotikatamme päässä sijaitsevilta Leijonapatsailta laskeutumaan hiekkarannalle ja viileään veteen. Tässä haalistuneella intialaisella puuvillakankaalla peitetyn puutarhapöydän ääressä me kaksi olemme istuneet ensitapaamisestamme lähtien harva se kesä, Joan ja minä, eivätkä puheenaiheet ole meiltä vielä koskaan loppuneet.

»Kuka hän oikeastaan on», ystäväni kysyvät kun kerron Joanin jälleen palanneen. Sitä on vaikea selittää. Hän on minullekin edelleen mysteeri.

Tällä kertaa houkuttelen Joania kertomaan lisää hänen toimittajavuosiensa ystävyydestä kirjailija Henry Millerin kanssa. Illallisista 1970-luvulla Los Angelesin Pacific Palisadesin Ocampo Drivella, kun Miller oli jo puoliksi sokea ja puoliksi kuuro.

»Mutta Anaïs Niniä et tuntenut...» mietin puoliääneen, katse lautasessa.

Olen löytänyt vähän aikaa sitten kuvia Anaïs Ninin Silver Laken japanilaistyylisestä talosta, munakoison värisistä kokolattiamatoista ja männyistä, jotka mielikuvissani pudottelivat pihkantuoksuisia neulasiaan kivipihan vesialtaaseen. Kirjahyllyjen reunustamassa työhuoneessaan Nin kokosi päiväkirjamerkintöjään urauurtaviksi kirjoiksi Pariisin vuosistaan, suhteestaan Henry Milleriin ja muutostaan Yhdysvaltoihin.

»Istuin vuonna 1975 Anaïs Ninin sairaalavuoteen vierellä, pari vuotta ennen hänen kuolemaansa», Joan vastaa.

»Luin hänelle tarot-kortteja Henryn pyynnöstä.»

Lasken haarukan ja nostan katseeni. Linguine-pastaa, voissa, valkosipulissa ja sitruunankuoriraasteessa pyöriteltäviä neulapapuja.

Kaikkien näiden vuosien ja kymmenien, ellei satojen kertomusten jälkeen?

Haukon henkeä. *Anaïs, Anaïs.*

Taitan muistikirjastani esiin puhtaan aukeaman ja nap-paan kuulakärkikynästä korkin pois.

Joan. Olemme tunteneet kuusitoista vuotta, etkä lakkaa yllättämästä.

Minulla on tapana kertoa ihmisille, että kaikista kohtaamisistani ihmeellisimmät ovat tapahtuneet juuri Hangossa ja Joan on heistä ihmeellisin.

Kutsuin kotimme etuovelle johtavia paria kiviporrasta taikarappusiksi. Vuosien varrella olin löytänyt rappusilta kukkakimppuja, yrttejä, kirjoja, lehtiä, pullaa, lettuja, tatteja, viiniä ja kerran kokonaisen pähkinöillä ja kuivatuilla hedelmillä koristellun briejuustokiekon. »Olen onnen kultalapsi», selitin jos runsaudensarvea joskus ihmeteltiin.

Joan ei ilmestynyt taikarappusille, mutta ihan niiden viereen. Kotikadulleni Hangon Bulevardille, mustan takorautaportin eteen.

Muistan ensimmäisten vuosien hämmennyksen.

Kuka oli tämä takapihallani istuva ihminen? Hän lahjoitti lähtiessään ohuen runokirjansa, cd-levyllisen kuubalaista musiikkia tai pari postikorttia, joiden kuvat esittivät Charles Bukowskia ja Henry Milleriä. Aivoni eivät millään tahtoneet taipua ymmärtämään, että linkkini näihin kirjallisuuden jättiläisiin olisi vain tämän yhden naisen päässä.

Joan puhui nopeasti ja kyseli paljon, toimittajan tarkkuudella. Kaikki hänessä oli jotenkin etukenossa, eteenpäin pyrkivää, sanatkin. Maantieteellisestä etäisyydestä ja ikäerostamme huolimatta meillä oli hämmästyttävän paljon yhteistä, pystyimme keskustelemaan ihan kaikesta ja tiemme vaikuttivat ristenneen jo monta kertaa. Korvissa

humisi, kun yritin tavatessamme painaa mieleeni kaiken, mitä hän kertoi.

Langat eivät silti yhdistyneet vielä moneen vuoteen.

Ensimmäisellä yhteisellä aterialla olimme muodollisia, tunnustelimme. Söimme savukalaa ja kantarellikastiketta, mies kaatoi viiniä laseihin. Tilli tuoksui.

»Rakastan tilliä», muistan Joanin hartaasti huokaiseen. Tuoreen, runsaan tillinipun lisäksi hän osti mukaansa Rice Krispies -riisimuroja, joita ei, ainakaan silloin, saanut Amsterdamista.

Vasta myöhemmin ymmärsin Hangon raukeiden kesäpäivien ja riisimurojen heittävän hänet lapsuuden onnellisiin kesiin Pennsylvaniassa, jossa hän oli viettänyt lomiaan uiden, pyöräillen ja mustikoita poimien, poissa Kalifornian paahtavasta kuumuudesta. Tilli puolestaan muistutti kotona Amsterdamissa Suomesta, josta oli tullut Joanille tärkeä tukikohta jo vuosia ennen kohtaamistamme ja jonne hän ikävöi takaisin heti pois lähdettyään.

Joskus ajattelin, oliko Joan edes totta. Olinko keksinyt hänet, eräänlaisen napakan henkioppaan? Hän laskeutui elämäni kuin aikuisen naisen Maija Poppanen, keskelle kiireisintä pikkulapsiarkeani. Joan seurasi minun, perheeni ja parisuhteeni metamorfooseja aitiopaikalta vieraillessaan Hangossa harva se kesä. Hän otti mieheni veljekseen, lapsemme taikapiiriinsä ja minut sydänystäväkseen. Hän avasi ikkunoita ja ovia silloin kun olin sidottu kotiin, kannusti olemaan rohkea repaleisessa työelämässäni ja patisti tarttumaan tilaisuuksiin.

Pikkuhiljaa hän toi koko maailman takapihalleni.

Edelleen, kun Joan tarinoi, tuntuu kuin vanha tiiliseinä murenisi takanani, villiviini väistyisi ja yhdessä humauksessa minut imaistaisiin Pacific Coast Highwaylle, loputtomaan auringonpaisteeseen, vanhan filmin vedenalaiselta näyttävään maailmaan.

Miten hän oli sattunut olemaan aina siellä missä tapahtui?

A Complete Unknown

TAMMIKUU 2025

TAMMIKUUSSA SOITAN Joanille Amsterdamiin. Minulla on hänelle uutisia.

Joan vastaa nopeasti. Häinkin on ollut soittamaisillaan minulle ja ehtii aloittaa elokuvista, sillä elokuvista me useimmiten puhumme. Siitä mitä olemme nähneet ja mitä näkemästämme pitäneet. Joan on käynyt katsomassa Bob Dylanin uran alkuvaiheista kertovan elokuvan *A Complete Unknown* ja on liikuttuneessa tilassa. »Tästä pitää muistaa

kertoa Annalle!» hän sanoo ajatelleensa lopputekstien pyöriessä valkokankaalla ja valojen hiljalleen syttyessä saliin.

Kertoa mistä?

Joan oli seitsemäntoistavuotiaana Hollywood Bowlin ulkoilmakatsomossa, kun jo menestystä saavuttanut folk-laulaja Joan Baez esitteli yleisölle nuoren Bob Dylanin.

Myöhemmin radiovuosinaan Joan haastatteli Baezia. He keskustelivat äitiydestä, heillä oli samanikäiset poikalapset.

Elokuva on herättänyt muistoja, jotka hän haluaa jakaa.

Lopulta Joan malttaa kysyä, mitä Hankoon kuuluu. Vastataan sanoja venyttäen, posket vielä uutisista kuumina: »No itse asiassa...»

»Pitääkö minun istuutua?» Joan terästäytyy.

Puhallan jännityksen ulos ja vastaan: »Riippuu siitä, miten aiot uutisiin suhtautua. Sovimme kustannussopimuksesta. Kirjoitan sinusta, meistä.»

Seuraavalla viikolla ryhdyn touhukkaasti suunnittelemaan työskentelyämme. Ehdotan, että etenisimme aikajärjestyksessä. Pitkän ystävyyyden jälkeenkin avoimia kysymyksiä on paljon ja meillä on vuosikymmeniä kurottavana.

Kiristän nutturani ja naputan sormellani näppäimistön viertä tyhjän tiedoston edessä.

Aikajärjestys, mikään järjestys, ei kuitenkaan kuulu Joanin repertuaariin. Keskustelut Joanin kanssa ovat kuin lavarunoutta. Hän on tulivuorenpurkaus, tulva, pyörre-

myrsky ja Santa Anan tuuli. Joanilla on ilmiömäinen muisti, mutta kovin koherentti hän ei aina ole. Hän rakastaa leveää pensseliä, tarinoiden suuria linjoja. Joan elää hetkessä ja kaikista mielenkiintoisinta on juuri nyt. Minä, vanha nostalgikko, jumaloin yksityiskohtia. Pieniä hippusia kertomusten laidoilla.

*Yritän olla yhtä aikaa armoton ja hellä itseäni kohtaan,
Joan kirjoittaa pientä runoa muistuttavassa viestissään.*

*It's so human
for one's memory
to be selective or protective
and not always objective.*

Lohdutan vastauksessani: *Tässähän olemme vain me, puhelemassa.*

Myöhemmin illalla Joan jatkaa: *Jos kuuntelet Thelonious Monkin version Round Midnightista, tiedät minusta kaiken mitä minusta tarvitsee tietää. Jazzissa, kuten elämässä, on kyse improvisaatiosta ja coolina pysymisestä.*

Uskokaa pois, yrityksistäni huolimatta mikään tässä tarinassa ei tullut tietooni kronologisessa järjestyksessä.

»Kuka hän oikeastaan on»,
ystäväni kysyvät kun kerron
Joanin jälleen palanneen.
Sitä on vaikea selittää.
Hän on minullekin
edelleen mysteeri.

www.wsoy.fi

99.1

ISBN 978-951-0-52270-7